

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, RIBARSTVA I RURALNOG RAZVOJA

2390

Na temelju članka 56. stavka 2. podstavka 6. Zakona o hrani (»Narodne novine«, broj 46/07 i 155/08), ministar poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja donosi

PRAVILNIK

O PRIJELAZNIM MJERAMA ZA ODREĐENE NUSPROIZVODE ŽIVOTINJSKOG PODRIJETLA KOJI NISU ZA PREHRANU LJUDI KATEGORIJE 1 I KATEGORIJE 21^[1]

Područje primjene

Članak 1.

1) Ovim Pravilnikom propisuju se prijelazne mjere za određene nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (u daljnjem tekstu: nusproizvodi) Kategorije 1 i Kategorije 2 u skladu s Pravilnikom o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09)²^[2], namijenjene isključivo za tehničku uporabu, i to za:

(a) kože dobivene od životinja koje su bile tretirane zabranjenim tvarima u skladu s Naredbom o zabrani primjene određenih beta-agonista te tvari hormonskog i tireostatskog učinka na farmskim životinjama (»Narodne novine«, broj 112/08)³^[3],

(b) prerađene masti dobivene od materijala Kategorije 1 proizvedene korištenjem Metode 1, u skladu s odredbama Dodatka V. Poglavlja III. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi⁴^[4], koje su u slučaju prerađenih masti podrijetlom od preživača bile pročišćene, tako da najveća razina preostalih ukupnih netopivih nečistoća ne prelazi 0,15% težine, i dobivene derivate masti koji udovoljavaju najmanje standardima određenim u Dodatku VI. Poglavlju III. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi⁵^[5],

(c) crijeva preživača (sa ili bez sadržaja),

(d) kosti i proizvode od kosti koji sadrže kralježnicu i lubanju, te goveđe rogove uklonjene s glave korištenjem metode koja ostavlja netaknutu kranijalnu šupljinu.

2) Ovaj Pravilnik ne primjenjuje se na nusproizvode dobivene od životinja navedenih u članku 4. stavku 1. točki (a) podstavku 1. i 2. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi⁶^[6].

3) Ovaj Pravilnik primjenjuje se na sljedeće nusproizvode materijala Kategorije 2 određene člankom 5. stavkom 1. točkom (g) Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi⁷^[7], namijenjene za hranidbu životinja, osim uzgajanih kopnenih

životinja, za hranidbu životinja koje se uzgajaju za proizvodnju krzna ili za tehničku uporabu, uključujući mamce za ribe:

(a) kopnene beskralježnjake, osim vrsta koje su patogene za životinje ili ljude, uključujući sve razvojne stadije, kao što su larve,

(b) akvatične životinje koje nisu iz uzgoja, osim morskih sisavaca,

(c) životinje akvakulture uzgojene za korištenje kao mamci za ribe, pod uvjetom da se mamci ne koriste u akvakulturi bez prethodne prerade,

(d) životinje iz reda *Rodentia* i *Lagomorpha*, uključujući one iz uzgoja namijenjene proizvodnji proizvoda životinjskog podrijetla,

(e) proizvode dobivene od ili proizvedene od životinja iz točaka (a) do (d) ovoga stavka, kao što su riblja jaja, osim brašna dobivenog od životinja navedenih u točki (d) ovoga stavka.

Izuzeće za komercijalne dokumente i certifikate

Članak 2.

Iznimno od odredbe Dodatka II. Poglavlja III. točke 1. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi⁸[8], nusproizvode određene u članku 1. stavku 3. ovoga Pravilnika maloprodajni objekt može isporučivati krajnjem potrošaču, osim subjektima u poslovanju, bez popratnog komercijalnog dokumenta za vrijeme prijevoza odnosno bez certifikata, ukoliko je određeno Pravilnikom o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi⁹[9].

Izuzeće za stavljanje na tržište i izvoz nusproizvoda

Članak 3.

1) Iznimno od odredbe članka 20. stavka 1. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi¹⁰[10], nadležno tijelo može odobriti stavljanje na tržište i izvoz nusproizvoda navedenih u članku 1. ovoga Pravilnika.

2) Odredba stavka 1. ovoga članka ne odnosi se na izvoz nusproizvoda iz članka 1. stavka 1. točaka (c) i (d) ovoga Pravilnika.

Izuzeće za uvoz i provoz nusproizvoda

Članak 4.

1) Iznimno od odredbe članka 29. stavka 1. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi¹¹[11], nadležno tijelo može odobriti uvoz i provoz nusproizvoda.

2) Uvezeni nusproizvodi moraju biti označeni oznakom sličnoj oznaci iz članka 6. stavka 1. ili stavka 2. ukoliko je odgovarajuće, ovoga Pravilnika.

Uvjeti za stavljanje na tržište, izvoz i uvoz nusproizvoda

Članak 5.

- 1) Stavljanje na tržište ili izvoz nusproizvoda obavlja se na način koji ne predstavlja rizik za zdravlje ljudi i životinja te za okoliš.
- 2) Uvoz nusproizvoda podliježe zahtjevima certificiranja, u skladu s posebnim propisima.
- 3) Pošiljke pri uvozu i provožu nusproizvoda iz članka 1. stavaka 1. i 2. ovoga Pravilnika moraju se preusmjeravati u skladu s postupkom iz članka 8. stavka 4. Pravilnika o načinu obavljanja veterinarskih pregleda i kontrola proizvoda životinjskog podrijetla u prometu preko granice Republike Hrvatske¹²[\[12\]](#).

Označavanje, isporuka, vođenje evidencija i zahtjevi za obradu

Članak 6.

- 1) Uz zahtjeve koji se odnose na identifikaciju iz Dodatka II. Poglavlja I. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi¹³[\[13\]](#), sva pakiranja nusproizvoda iz članka 1. stavaka 1. i 2. ovoga Pravilnika moraju biti označena oznakom »ZABRANJENO U HRANI, HRANI ZA ŽIVOTINJE, GNOJIVIMA, KOZMETIČKIM PROIZVODIMA, MEDICINSKIM PROIZVODIMA I MEDICINSKOM PRIBORU«.
- 2) U slučaju nusproizvoda namijenjenih medicinskim proizvodima u skladu s posebnim propisima¹⁴[\[14\]](#), može se koristiti oznaka »NAMIJENJENO ISKLJUČIVO ZA MEDICINSKE PROIZVODE«.
- 3) Sva pakiranja nusproizvoda iz članka 1. stavka 3. ovoga Pravilnika moraju biti označena oznakom »NIJE ZA PREHRANU LJUDI«, osim ako se otpremaju u prodajnim pakiranjima, s naznakom da je sadržaj namijenjen isključivo hranidbi kućnih ljubimaca ili za uporabu kao mamci za ribe.
- 4) Nusproizvodi iz članka 1. ovoga Pravilnika isporučuju se tehničkom objektu određenom za uporabu takvog materijala i odobrenom u skladu s odredbama članka 18. stavka 1. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi¹⁵[\[15\]](#).
- 5) Nusproizvodi iz članka 1. stavka 3. ovoga Pravilnika mogu se isporučiti u:
 - (a) sabiralište odobreno u skladu s člankom 10. stavkom 1. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi¹⁶[\[16\]](#),
 - (b) objekt za skladištenje odobren u skladu s člankom 11. stavkom 1. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi¹⁷[\[17\]](#),
 - (c) objekt za proizvodnju hrane za kućne ljubimce odobren u skladu s člankom 18. stavkom 1. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi¹⁸[\[18\]](#),

(d) gospodarstvo ili objekt u kojem se drže životinje, u skladu sa zahtjevima iz članka 23. stavka 2. točke (c) Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi^[18]¹⁹^[19],

(e) mjesto proizvodnje ili objekt za proizvodnju, ako je prikladno:

– kozmetičkih proizvoda, u skladu s odredbama Zakona o predmetima opće uporabe (»Narodne novine«, broj 85/06)²⁰^[20],

– veterinarsko medicinskih proizvoda, u skladu s odredbama Pravilnika o veterinarsko-medicinskim proizvodima (»Narodne novine«, broj 30/09)²¹^[21],

– medicinskih proizvoda, u skladu s odredbama Pravilnika o postupku i načinu davanja odobrenja za stavljanje gotovog lijeka u promet (»Narodne novine«, broj 113/08)²²^[22],

– medicinskog pribora, u skladu s odredbama Zakona o medicinskim proizvodima (»Narodne novine«, broj 67/08)²³^[23],

– in vitro dijagnostičkog pribora, u skladu s odredbama Pravilnika o veterinarskim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja (»Narodne novine«, broj 154/08)²⁴^[24]; ili

(f) izravno u maloprodaju kada su nusproizvodi:

– otpremljeni u prodajnom pakiranju i označeni jasnom naznakom da je sadržaj namijenjen isključivo za hranidbu kućnih ljubimaca ili uporabu za mamce za ribe,

– osušeni obradom dovoljnom za uništenje patogenih organizama, uključujući *salmonella*; ili

– u slučaju nusproizvoda iz članka 1. stavka 3. točaka (b) i (c) te u slučaju *Rodentia* točke d) ovoga Pravilnika, duboko smrznuti.

6) Ne dovodeći u pitanje provedbu odredaba posebnog propisa²⁵^[25], nusproizvodi iz članka 1. stavka 3. točke (b) ovoga Pravilnika mogu se isporučiti kao materijal za hranu za životinje gospodarstvu ili objektu koji drži akvatične životinje.

7) Vlasnik, subjekt u poslovanju ili predstavnik gospodarstva ili objekta:

(a) vodi evidencije u skladu s odredbama članka 9. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi²⁶^[26],

(b) osigurava da su proizvodi podvrgnuti, kada je prikladno, obradi na način da konačni materijal ne predstavlja opasnost za zdravlje životinja ili ljudi,

(c) dalje isporučuje ili koristi nusproizvode isključivo u svrhe odobrene od nadležnog tijela.

Službene kontrole

Članak 7.

1) Nadležno tijelo redovito, a najmanje dva puta godišnje, provodi dokumentacijski pregled uvezenih pošiljaka ili pošiljaka u provozu, tijekom preusmjeravanja od granične inspeksijske postaje ulaza do odobrenog tehničkog objekta u slučaju uvoza i do granične inspeksijske postaje izlaza u slučaju provoza, u svrhu usklađivanja količina nusproizvoda uvezenih, iskorištenih i uklonjenih, osiguravajući sukladnost s odredbama ovoga Pravilnika i Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi²⁷²⁸²⁸.

2) U slučaju pošiljaka u provozu nadležna tijela na graničnoj inspeksijskoj postaji ulaza i izlaza surađuju u svrhu osiguranja učinkovite sljedivosti i pregleda. Nadležno tijelo surađuje s nadležnim tijelima drugih država pri nadziranju u svrhu usklađivanja količina uvezenih nusproizvoda u jednu državu a korištenih u drugoj, količina nusproizvoda izvezenih iz jedne države a proizvedenih u drugoj i količina u provozu.

3) U odnosu na pošiljke namijenjene stavljanju na tržište ili izvozu, nadležno tijelo provodi preglede u skladu s odredbama članka 7. i 8. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi²⁷²⁸²⁸, u svrhu pregleda usklađenosti količina i provjere sukladnosti.

Obavještanje

Članak 8.

Nadležno tijelo odmah obavještava Europsku komisiju i države članice o:

- odobrenim izuzećima od članka 3. i 4. ovoga Pravilnika,
- provedenim kontrolama iz članka 7. ovoga Pravilnika, radi verifikacije uporabe nusproizvoda u odobrene svrhe, u skladu s člankom 6. stavcima 4., 5. i 6. ovoga Pravilnika.

Poduzimanje mjera u slučaju nesukladnosti

Članak 9.

Nadležno tijelo mora bez odgode poduzeti prikladne mjere u slučaju nesukladnosti s odredbama ovoga Pravilnika.

Poseban propis

Članak 10.

Poseban propis iz članka 6. stavka 6. bit će donesen do 30. lipnja 2009. godine.

Stupanje na snagu

Članak 11.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«, osim članka 8. ovoga Pravilnika koji stupa na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske u članstvo Europske unije.

Klasa:
Urbroj:
Zagreb, 22. srpnja 2009.

NP

011-02/09-01/176
525-06-2-0532/09-1

Ministar
Petar
Čobanković, v. r.

[1]1 Pravilnikom se preuzimaju odredbe Uredbe Komisije (EZ) br. 878/2004 od 29. travnja 2004 koji utvrđuje prijelazne mjere za određene nusproizvode životinjskog podrijetla određeni kao materijali kategorije 1 i 2, u skladu s Uredbom (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća

[2]2, 9, 27 Pravilnikom o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) su preuzete odredbe Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[3]3 Naredbom o zabrani primjene određenih beta-agonista te tvari hormonskog i tireostatskog učinka na farmskim životinjama (»Narodne novine«, broj 112/08) preuzete su odredbe Direktive Vijeća 96/22/EZ od 29. travnja 1996. o zabrani primjene u farmskih životinja određenih tvari hormonskog i tereostatskog učinka i beta-agonista, i kojom se ukidaju Direktive 81/602/EEZ, 88/146/EEZ i 88/299/EEZ

[4]4 Dodatkom V. Poglavljem III. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) su preuzete odredbe Dodatkom V Poglavljem III Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[5]5 Dodatkom VI. Poglavljem III. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) su preuzete odredbe Dodatka VI. Poglavlja III Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[6] Člankom 4. stavkom 1. točkom a) podstavkom prvim i drugim Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) su preuzete odredbe članka 4. stavka 1. točke a) podstavka (i) i (ii) Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[7]7 Člankom 5. stavkom 1. točkom (g) Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) su preuzete odredbe članka 5. stavka 1. točke (g) Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[8]8 Dodatkom II. Poglavljem III. točkom 1. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) su preuzete odredbe Dodatka II Poglavlja III točke 1. Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[10] Člankom 20. stavkom 1. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) su preuzete odredbe članka 20. stavka 1. Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[11]11 Člankom 29. stavkom 1. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) su preuzete odredbe članka 29. stavka 1. Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[12]12 Člankom 8. stavkom 4. Pravilnika o načinu obavljanja veterinarskih pregleda i kontrola proizvoda životinjskog podrijetla u prometu preko granice Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 132/08) su preuzete odredbe članka 8. stavka 4. Direktive Vijeća 97/78/EZ od 18. prosinca 1997. kojom se utvrđuju načela koja se odnose na organizaciju veterinarskih pregleda proizvoda koji se unose u Zajednicu iz trećih zemalja

[13]13 Dodatkom II. Poglavljem I Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) su preuzete odredbe Dodatka II Poglavlja I Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[14]14 Nacionalno zakonodavstvo kojim se prenosi zakonodavstvo Europske unije i zakonodavstvo Europske unije koje će se primjenjivati izravno po pristupanju EU

[15]15, 18 Člankom 18. stavkom 1. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) su preuzete odredbe članka 18. stavka 1. Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[16]16 Člankom 10. stavkom 1. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) su preuzete odredbe članka 10. stavka 1. Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[17]17 Člankom 11. stavkom 1. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) su preuzete odredbe članka 11. stavka 1. Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[18]19 Člankom 23. stavkom 2. točkom (c) Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) su preuzete odredbe članka 23. stavka 2. točke (c) Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[20]20 Zakonom o predmetima opće uporabe (»Narodne novine«, broj 85/06) su preuzete odredbe Direktive Vijeća 76/768/EEZ od 27. srpnja 1976. o približavanju zakona država članica u odnosu na kozmetičke proizvode

[21]21 Pravilnikom o veterinarsko-medicinskim proizvodima (»Narodne novine«, broj 30/09) su preuzete odredbe Direktive Europskog Parlamenta i Vijeća 2001/82/EZ od 6. studenoga 2001. o kodu Zajednice za veterinarsko medicinske proizvode

[22]22 Pravilnikom o postupku i načinu davanja odobrenja za stavljanje gotovog lijeka u promet (»Narodne novine«, broj 113/08) preuzete su odredbe Direktive Europskog parlamenta i Vijeća br. 2001/83/EZ od 6. studenoga 2001. o kodeksu Zajednice koji se odnosi na medicinske proizvode za primjenu na ljudima

[23]23 Zakonom o medicinskim proizvodima (»Narodne novine«, broj 67/08) su preuzete odredbe Direktive Vijeća 93/42/EEZ od 14 lipnja 1993. koja se odnosi na medicinske proizvode

[24]24 Pravilnikom o veterinarskim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja (»Narodne novine«, broj 154/08) su preuzete odredbe Direktive Vijeća br. 64/432/EEZ od 26. lipnja 1964. o zdravstvenim problemima koji se odnose na unutarnji promet Zajednice govedima i svinjama

[25]25 Posebnim propisom preuzet će se odredbe Uredbe Komisije (EZ) br. 811/2003 od 12. svibnja 2003. kojom se implementira Uredba (EZ) 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća koja se odnosi na zabranu recikliranja riba istih vrsta, zakapanje i spaljivanje nusproizvoda životinjskog podrijetla i kojom se propisuju određene prijelazne mjere

[26]26 Člankom 9. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) preuzete su odredbe članka 9. Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi

[27]28 Člankom 7. i 8. Pravilnika o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09) preuzete su odredbe članka 7. i 8. Uredbe (EZ) br. 1774/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. listopada 2002. kojom se utvrđuju zdravstvena pravila koja se odnose na nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi